

Programma's voor economisch onderzoek: omzet en aanwas

J. M.A. Nijssen (onderzoeker sectie economie)

In dit derde artikel uit de reeks over programma's voor economisch onderzoek wordt ingegaan op het PR-programma OMZAAN. Met dit programma wordt de omzet en aanwas van een melkveebedrijf berekend. De omzet en aanwas is na de melkopbrengsten de grootste bron van inkomsten. Door het grote verschil tussen bedrijven in de wijze van veevervanging en de hoeveelheid jongvee die wordt aangehouden kan de omzet en aanwas sterk uiteen lopen. De invloed van het insemineren van een deel van de veestapel met vleesrassen en het aanhouden van kruislingvaarzen maakt de verschillen tussen bedrijven nog groter. De grote variatie in omzet en aanwas tussen verschillende bedrijfssystemen was aanleiding tot het maken van het omzet en aanwas-programma.

Opbouw omzet en aanwas

Het omzet en aanwas-programma gaat uit van het aantal melkkoeien dat op een bedrijf aanwezig is. Het geboortepercentage geeft aan hoeveel kalveren geboren worden. De norm hiervoor bedraagt 108 geboren kalveren per gemiddeld aanwezige melkkoe. Doordat een aantal koeien al voor de lijst is afgesloten het bedrijf verlaat, zijn er meer geboortes dan er melkkoeien zijn. Bovendien kunnen er tweelingen geboren worden. Van de dieren die geboren worden zal een deel tijdens of vlak na de geboorte sterven. Dit is de perinatale sterfte. In de begroting wordt standaard met 71/2 procent perinatale sterfte gerekend. Er worden daardoor per jaar precies evenveel levende kalveren geboren als dat er koeien aanwezig zijn. Wanneer nu bekend is hoeveel dieren er nodig zijn voor vervanging van de melkveestapel is ook bekend hoeveel dieren verkocht kunnen worden. De verkoopprijzen van het vee zijn natuurlijk afhankelijk van het ras. In de begrotingen voor dit jaar worden de verkoopprijzen aangehouden zoals die in tabel 1 zijn weergegeven. In het programma kan de gebruiker deze prijzen aan zijn wensen aanpassen.

Kruislingen

Op veel bedrijven wordt tegenwoordig het einde van de veestapel gekruist met een vleesras. De kalveren die daaruit geboren worden hebben, zoals uit tabel 1 blijkt, een duidelijk hogere waarde bij verkoop dan de „gewone” zwartbonte of roodbonte kalveren. In het programma kan het percentage inseminaties met stieren van een vleesras opgegeven worden. De standaard hiervoor be-

Tabel 1 Vee prijzen 1989/1990

Diergroep	soort	Prijs (gld)
Vaarskalf	zwart	420
	rood	490
	50% vlees	720
	75% vlees	920
	75% vlees	1550*
Stierkalf	zwart	530
	rood	650
	50% vlees	900
	75% vlees	1070
	75% vlees	1700*
Guste pinken	zwart	1270
	rood	1440
	50% vlees	2500
Drachtige vaars	zwart	1980
	rood	2120
Gekalfde vaars	50% vlees	2540**
	50% vlees	2460*
Ouder vee	zwart	1640
	rood	1830
Aan koop vaars	zwart	2190
	rood	2440

* 6 maanden na geboorte/afkalven
 ** 2 maanden na afkalven

draagt 25 procent. De vaarskalveren uit de kruising kunnen vervolgens op het bedrijf worden opgefokt. Deze dieren worden zelf ook geïnsemineerd met sperma van een vleesrasstier. Wanneer deze kruislingvaarzen hebben afgekalfd kan



Gebruik van vleesstieren op het ondereind van de veestapel geeft hogere omzet en aanwas.

gekozen worden voor twee afzet-opties. Bij snel afzetten wordt het 75 % vleesraskalf direct na de geboorte verkocht. De kruisingvaars blijft nog twee maanden op het bedrijf en wordt dan ook afgezet. Bij de trage afzet-methode wordt het kalf een half jaar lang bij de kruisingvaars gezoogd. Daarna worden zowel het kalf als de vaars afgezet

Veeverzekering

Om de omzet en aanwas van verschillende bedrijven goed met elkaar te kunnen vergelijken moeten ook de kosten en opbrengsten van de veeverzekering bekeken worden. Bij sommige boekhoudsystemen worden deze namelijk wel bij de omzet en aanwas opgeteld, en bij anderen niet. Het PR heeft daarom samen met de Takorganisatie Automatisering en Uniformering Rundveehouderij Sector (TAURUS), het Landbouw Economisch Instituut (LEI) en de Vereniging voor LandbouwBoekhoudbureaus (VLB)afsprakengemaakt

over toedeling van allerlei posten in de bedrijfsadministratie en de bedrijfsbegroting. Er wordt een omzet en aanwas berekend op basis van 100 % eigen risico en een omzet en aanwas inclusief kosten en opbrengsten van veeverzekering. In de volgende voorbeelden wordt steeds de omzet en aanwas bij 100 procent eigen risico genoemd.

Enkele resultaten

In tabel 2 zijn enkele verschillende plannen voor omzet en aanwas berekend. Er is steeds uitgegaan van 60 melkkoeien. Het vervangingspercentage van de melkveestapel bedraagt 25 procent. Voor de vervanging van de melkveestapel worden 18 kalveren aangehouden. Er wordt 10 procent van de pinken uitgestoten. Er worden geen koeien met vleesstieren gekruist. De omzet en aanwas bij 100 % eigen risico voor een zwartbonte veestapel bedraagt nu 44.700 gulden. Wanneer de prijzen van de roodbonte veestapel gebruikt worden bedraagt de omzet en aanwas

Tabel 2 Resultaat bij verschillende systemen

Diersoort	zwart	rood	zwart	zwart
Percentage inseminaties vleesras	0	0	25	25
Kruisingvaarzen aanhouden			nee	ja
Omzet en aanwas 100% eigen risico (in gld)	44.700	52.400	49.700	69.900

52.400 gulden. Wanneer bij een zwartbonte vee- stapel 25 procent van de koeien met een vlees- stier gekruist worden bedraagt de omzet en aan- was 49.700 gulden. Dit is een stijging van 5.000 gulden ten opzichte van alleen zwartbonten. Als laatste is ook een berekening gemaakt waarbij de kruislingvaarskalveren aangehouden worden en zelf nog een kalf geven. Bij de snelle afzetme- thode bedraagt de omzet en aanwas nu 69.900 gulden.

Bedrijfsverband

De omzet en aanwas van een bedrijf kan niet op zichzelf bekeken worden. Hoge opbrengsten aan omzet en aanwas zullen immers vaak gepaard gaan met meer kosten. Bij het aanhouden van kruislingvaarsen moeten bijvoorbeeld opfokkos- ten in rekening gebracht worden. Daarom is het omzet en aanwas-programma geïntegreerd in het nieuwe bedrijfsbegrotingsprogramma (BBPR) dat bij het PR in ontwikkeling is.

